

בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה - משמעותה והעונש בצידה

עבירת בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה משולה לבעילת קטינה מתחת לגיל 16, ומוגדרת על פי חוק העונשין כאונס. הגדרת העבירה כאונס תבצע גם אם חולת הנפש או הלקויה בשכלה הסכימה ליחסי המין וגם אם היא בגירה. אדם המורשע בבעילת חולת נפש או לקויה בשכלה צפוי לעונש מאסר של 16-20 שנים ולא פחות מרבע מן העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה. עו"ד אסף דוק מפרט אודות יסודות עבירת אונס חולת נפש או לקויה בשכלה, מה העונשים הקבועים בצידה וכיצד בתי המשפט מתייחסים אליה, וכן מדוע חשוב כל כך להיוועץ בעורך דין פלילי טרם החקירה במשטרה.

עבירות מין במשפט הפלילי - רקע

[עבירות מין](#) מוגדרות בחוק העונשין, תשל"ז-1977, בסימן ה' שמוקדש כולו לעבירות מין. בסימן כמה סעיפים, שכל אחד מהם דן בעבירת מין אחרת: עבירת אונס, [עבירת בעילה אסורה בהסכמה](#), [עבירת מעשה דום](#), [עבירת יחסי מין בין מטפל נפשי למטופל](#), [עבירת מעשה מגונה](#), [עבירת מעשה מגונה בפומבי](#).

נוסף על סימן ה', קיים [החוק למניעת הטרדה מינית](#) המגדיר מהי סחיטה באיומים, מהם מעשים מגונים, הצעות חוזרות בעלות אופי מיני, התייחסויות חוזרות לאדם שמתמקדות במיניותו, התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או מיניותו (כולל נטייתו המינית) ועוד.

עבירת אונס

סעיף 345, בפרק ה', מגדיר שני תנאים מקדימים [לעבירת האונס](#):

(1) התרחשה בעילה, כלומר החדרת איבר מאיברו של התוקף או החדרת חפץ לתוך איבר מינה של הנתקפת.

(2) אי הסכמה של האישה למעשה זה.

אונס מוגדר בסעיף 345 תחת מספר תנאים של קיום יחסי המין:

בוצעו שלא בהסכמתה החופשית של האישה.

בהסכמת האישה, אך ההסכמה הושגה במרמה.

בוצעו עם קטינה שטרם מלאו לה 14 שנים, גם אם המעשה בוצע בהסכמתה.

תוך ניצול מצב של חוסר הכרה או מצב אחר שמונע ממנה לתת הסכמה חופשית.

תוך ניצול היותה חולת נפש או לקויה בשכלה, אם בשל מחלתה או הליקויה בשכלה לא הייתה הסכמתה לבעילה הסכמה חופשית.

בעבר, כדי להוכיח אי הסכמה, היה צריך להוכיח התנגדות פיזית למעשה העבירה. אולם כיום מערכת המשפט מכירה בכך שלא תמיד הנאנסת יכולה להתנגד פיזית, והיעדר הסכמה יכול להיות גם אימרה, חוסר שיתוף פעולה ואף פאסיביות גמורה מצידה. דין המורשע בעבירת אונס הוא **16 שנים**, ולא פחות מרבע מעונש זה.

אם האינס נעשה בנסיבות מחמירות, **דין אונס הוא 20 שנה ומינימום רבע מעונש זה**:

[בקטינה שטרם מלאו לה 16 שנים.](#)

באיום בנשק חם או קר.

תוך גרימת חבלה גופנית, נפשית או היריון.

תוך התעללות באישה לפני, בזמן או אחרי המעשה.

בנוכחות אחר או אחרים שחברו יחד עמו לביצוע האינסוס בידי אחד או אחדים.

יסודות עבירת בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה - סעיף 345 לחוק העונשין

בשנת 2000 הוכנס לחוק תיקון מספר 56, המתייחס לבעילת חולת נפש: המחזיר איבר מאיברי הגוף או חפץ לאיבר המין של האישה תוך ניצול היותה חולת נפש או לקויה בשכלה, אם בשל מחלתה או בשל הליקוי בשכלה לא הייתה הסכמתה לבעילה הסכמה חופשית - הרי זה אונס ודינו - **מאסר שש עשרה שנים**.

כלומר, החוק מכיר בכך שגם אם אישה חולת נפש או לקויה בשכלה הסכימה לבעילה, הרי הסכמתה לא נחשבת כהסכמה מרצון. מכאן נובע, שהחוק מתייחס לבעילת חולת נפש כאונס, בדיוק כמו קיום יחסי מין תוך ניצול מצב של חוסר הכרה. הבנת היבט זה הוא חשוב, משום שגם אם הלקויה בשכלה הסכימה לבעילה, הבוועל לא יואשם בבעילה אסורה בהסכמה, אלא באונס.

סעיף 355 לחוק העונשין קובע את הענישה על עבירות מסוג אונס. הסעיף קובע כי לא ייגזר על המורשע פחות מרבץ מהענישה המרבית העומדת על **16 שנות מאסר**, ועל **20 שנות מאסר** אם זו עבירת אונס במשפחה. כלומר, אדם שמורשע בביצוע עבירת אונס כנגד חולת נפש או לוקה בשכלה, שאיננה בת משפחתו, יכול לקבל מינימום עונש מאסר של 4 שנים.

החוק מתייחס לעבירת בעילה של חולת נפש כעבירת אונס חמורה. על התביעה להוכיח בבית המשפט, כי במועד ביצוע עבירות המין הייתה האישה חולת נפש או לקויה בשכלה. לצערנו תופעה זו מתרחשת במוסדות רפואיים שמאושפזים בהם חולים או לקויים בשכלם, והם עלולים להיות מנוצלים על ידי אנשי הצוות, על ידי חוסים אחרים או מבקרים מזדמנים. לחלופין, יכולה אישה שמוגדרת כלקויה בשכלה לנצל הגדרה זו כדי להתנקם באדם שקיימה עימו יחסי ברצון.

ההבדל בין בעילה אסורה בהסכמה לבין אונס

בעיקרון, אונס מוגדר כבעילת אישה שלא בהסכמתה החופשית. אולם יש נסיבות נוספות שבהן יחסי המין מוגדרים כאונס. נסיבות הן גילה של האישה ומצבה המנטלי. חשוב להבין שהחוק מגדיר את מהות העבירה לפי נתוני האישה, ולא לפי מעשי הבוועל. כלומר ההבדל בין אונס לבין בעילה נובע מגילה של האישה וממצבה הנפשי:

א. גיל האישה - קטינה היא נערה שטרם מלאו לה 18. עם זאת, החוק מתייחס שונה לנערות בגילאים שונים:

יחסי מין עם קטינה מתחת לגיל 16, גם אם נעשו בהסכמה, נחשבים לאונס שהעונש עליו הוא עד 16 שנות מאסר.

יחסי מין עם נערה בגילאים 14-16, נחשבים כבעילה אסורה בהסכמה, עבירה שהעונש עליה הוא עד 5 שנות מאסר.

יחסי מין עם קטינה בת 16-18, נחשבים כבעילה אסורה בהסכמה, אם בין השניים התקיימו יחסי תלות, מרות, חינוך או השגחה או הבטחת נישואין. העונש על עבירה זו הוא עד 5 שנות מאסר. (כמובן שכאן כן משמעותי גילו של הבוועל, ואם ההבדל בין הבוועל לנערה הם אינם משלוש שנים, אין עליו אחריות פלילית).

□ יחסי מין עם נערה מגיל 16 ומעלה, שהתבצעו ללא ניצול יחסי מרות, הם מותרים.

ב. **מצבה המנטלי של האישה** - בעילה נחשבת כאונס, תוך ניצול מצב של חוסר הכרה או ניצול היותה של האישה חולת נפש או לקויה בשכלה. כאמור בגלל שעבירה זו מוגדרת כאונס, גם כאן העונש יכול להיות עד 16 שנות מאסר.

כלומר בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה זהה לקיום יחסי מין עם קטינה מתחת לגיל 16, ודין הבוועל עד 16 שנות מאסר. כאמור החוק אוסר על מתן ענישה פחות מרבע המקסימום, ולכן נקודת הפתיחה של העונש על מואשם בעבירה זו הוא מינימום 4 שנים. אם מדובר בבעילת חולת נפש במשפחה, עבירה שהעונש עליה 20 שנות מאסר, עלול המורשע לקבל 5 שנות מאסר.

לאחרונה הוגש כתב אישום חמור כנגד פסיכיאטר שהיה מנהל מוסד פסיכיאטרי וניהל יחסי מין עם מטופלת שלו. אף כי המטופלת הייתה בת 26 בעת ביצוע המעשים ואף כי הסכימה ליחסי המין, הרי שהפסיכיאטר חשוף להרשעה על אונס ועלול לרצות שנות מאסר ממושכות בגין הפרשה.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בעבירת בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה

קיום יחסי מין עם חולת נפש עלול להסתיים בעבירה פלילית שדינה אונס. יש להיוועץ עם עו"ד פלילי בכל מצב שבו אתם חשודים בעבירה זו, כדי לבדוק את הנסיבות הייחודיות של הפרשה. הגדרה מדויקת של העבירה משמעותית מאוד להמשך ההליך הפלילי, וצריך להיות מלווים לכל אורך ההליך בעו"ד פלילי המתמצא בחוק ויודע כיצד לגבש קו הגנה אפקטיבי. לחלופין, יש לספק הגנה משפטית מלאה לחולת נפש או לקויה בשכלה ולמשפחתה, אם נפגעה מעבירת מין על ידי אדם אחר. מדוע חשוב להיוועץ בעורך דין פלילי מנוסה:

□ **תחום עבירות המין הוא תחום נרחב** - כאמור חוק העונשין מפריד בין העבירות השונות, גיל האישה, מצבה הנפשי והנסיבות. עו"ד פלילי יכול להוכיח את חפות החשוד, או לפעול להפחתת חומרת העבירה וחומרת כתב האישום. עבודה נכונה היא בעלת משמעות על העונש שיוטל בהמשך.

□ **הגדרה רחבה של חולת נפש או לקויה בשכלה** - מחלת נפש היא הגדרה נרחבת, שכוללת מצבים רבים. בביטוח לאומי יש סעיף של מחלת נפש שעליו אפשר לקבל קצבת נכות. עם זאת, הלוקה במחלה יכולה להיות מודעת למעשיה וללקות במחלת הנפש במידה קלה. הבעיה מתחילה אם האישה מקיימת יחסי מין ברצון, אך לאחר מכן מחליטה להתנקם בבוועל ולהשתמש בהגדרת הלקות שלה כחולת נפש. יש לבצע כאן עבודה משפטית זהירה ומקצועית, כי הגדרת העבירה היא קריטית.

□ **ייעוץ לפני חקירה במשטרה** - אדם עלול להודות בכך שקיים יחסים עם לוקה בשכלה וכי ידע זאת מראש, מה שמשמעותי מאוד לעבירה שבה יורשע. תפקידו של עורך הדין הפלילי הוא להדריך אותו לפני החקירה ולבדוק אם הקשר ביניהם היה בנסיבות נורמליות וכי הוא לא ידע על מצבה הנפשי. בגלל רגישות הנושא, החקירה כלפי חשוד או נאשם בעבירת אונס הוא קשה וכולל שימוש בתרגילי חקירה מורכבים והשארת האדם במעצר זמן ממושך. הליכים אלה עלולים לשבור את החזקים ביותר ויש לספק לחשודים בעבירות אלה הליך פלילי הוגן, רגיש וצודק.

□ **ייצוג חולת נפש** - לחלופין, משפחה יכולה לאבד שליטה על בת משפחה שמוגדרת כחולת נפש והיא עלולה להיאנס, גם על ידי אדם שהכירה. כיום הנטייה היא לשלב חולי נפש בקהילה ולספק להם תעסוקה ומגורים בקהילה עצמה, תחת השגחה. המשמעות היא שחולת נפש יכולה להיות לבדה ומישהו עלול לנצל ולקיים עימה יחסי מין. יש לטפל במקרה בזהירות ובמקצועיות ולייצג את המשפחה בדיסקרטיות ורגישות רבה.

□ **בעילת חולת נפש במוסד סגור** - חולי נפש שלא יכולים לחיות במסגרת המשפחה או הקהילה חיים במוסדות סגורים. המשמעות היא שהם חשופים לניצול מצד אנשי הצוות או מבקרים מזדמנים. על המשפחה להיות רגישה לכל סימן שעלול להעיד כי מישהו ניצל אותה מינית ולפנות באופן דחוף לעו"ד פלילי לעזרה מקצועית.

□ **תביעת המוסד הטיפולי** - היו מקרים בעבר שהוגשו תביעות כנגד המוסד שבו הייתה מאושפזת חולת

הנפש. במקרה אחד קיימה חולת נפש יחסים עם מאושפז אחר, נכנסה להריון ונולד להם ילד. המשפחה תבעה את בית החולים אך תביעתם נדחתה. יש לבדוק כל מקרה ומקרה ולגבש כתב הגנה מתאים.

□ **התפרצות מחלת הנפש תוך כדי נישואין** - אישה עלולה לנצל את התפרצות מחלת הנפש שלה במהלך הנישואין, כדי לתבוע את בעלה על אונס. יש לסייג שמדובר על מקרים נדירים, אבל יש המנצלים פרצות בחוק כדי לגבש תביעה על עבירת מין שהרקע שלה הוא בעילת חולת נפש במהלך הנישואין.

□ **פיצויים כספיים** - בעילה של אישה חולת נפש או לוקה בשכלה היא עבירה פלילית ועוולה אזרחית המזכה בפיצוי כספי. מטרת הפרקליטות היא הרשעת הנאשם ואילו האינטרס הנזיקי של הקורבן אינו צד להליך הפלילי. לכן, משרדנו מעניק **ייצוג משפטי לנפגעי עבירה** הזכאים לתבוע פיצוי כספי בגין הנזקים שנגרמו להם כתוצאה מעבירה פלילית ממנה נפגעו. כמו כן, משרדנו אף מייצג נפגעי עבירה לפני תחילת ההליכים כנגד מבצע העבירה על מנת ולהבטיח שזכויותיו של נפגע עבירה יישמרו לכל אורך ההליך הפלילי וכן שיקבל את הפיצוי המגיע לו במסגרת ההליך הפלילי עצמו.

זומנת לחקירה בחשד לבעילת חולת נפש או לקויה בשכלה? אל תוותר על זכותך להיוועץ בעורך דין טרם החקירה

גם אם אתה אדם נורמטיבי, זה ששומר על החוק, לא מעשן, לא שותה, זה שנוהג עם שתי הידיים על ההגה ותמיד שם חגורה, עובד בעבודה מסודרת, בעל משרה מכובדת, לעיתים אפילו ידוע בציבור, משתדל לכבד את הזולת ולא לעבור על החוק - פתאום, ביום בהיר אחד וללא הכנה מוקדמת אתה יכול למצוא את עצמך בנקל תחת **חקירה משטרתית** בגין חשד בלבד למעשה שביצעת לכאורה, ומכאן העלילה יכולה רק להסתבר אם לא תשמור על כלל היסוד האחד - **התייעצות עם עורך דין פלילי טרם החקירה**. לכן, כדאי להתכונן לחקירה ברצינות רבה, אף אם אתה בטוח בצדקתך. חשוב לקבל ייעוץ לפני חקירה מטעם עורך דין פלילי מנוסה ללא קשר למסגרת שבה היא נערכת. החקירה היא השלב הראשון בהליך הפלילי. לפעמים האמת היא פתלתלה ומעורבות האדם אינה כפי שהוא סבור מראש. החוקרים ינסו למשוך אותו במילים, לשכנע אותו על מעורבותו ולאסוף עדויות וראיות.

יש לדעת כיצד להיערך לחקירה בתבונה, הן מבחינת מידע וזכויות אזרחיות וכלה בטקטיקות של חקירה וכיצד להתגונן בפניהם. הניסיון מוכיח כי אדם שקיבל ייעוץ מקצועי עוד לפני החקירה, לא איבד את שלוותו, יכול היה לענות על השאלות בקור רוח ופעמים רבות הדבר היטה את הכף לטובתו. גם אם מדובר בנחקר שבודאות אשם, הרי החקירה משמעותית מאוד להמשך ההליך שיבוא לאחר מכן, וכל דבר שייאמר בחקירה עלול להשפיע על עתידו.

זכור, כל אמירה, תגובה או הודאה בזמן החקירה - גורליים להמשך ההליך הפלילי נגדך. משכך, כל מה שתאמר בחקירתך עשוי לשמש נגדך בבית המשפט, ומה שהיית אמור לציין במהלך החקירה ולא ציינת - **לא תוכל לטעון במועד מאוחר יותר**, שכן ידובר בגרסה כבושה שמשקלה הראייתי נמוך למדי לדעת בתי המשפט.

נוכח חשיבותה הרבה של החקירה ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לה על המשך ניהול ההליך נגדך, חשוב שתיוועץ עם **עורך דין פלילי** מנוסה טרם החקירה. דע - כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתך לחקירה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בהתמודדות עם כתב אישום בגין אונס חולת נפש או לקויה בשכלה

כתב אישום פלילי מוגש לבית המשפט המחוזי באזור בו התרחש האירוע ומייחס לנאשם ביצוע עבירה פלילית מסוג אונס בהתאם לנסיבות המקרה.

בכל מקרה ובו אתה חשוד או מואשם בעבירת בעילה של חולת נפש או לקויה בשכלה, עליך להיעזר בעורך דין פלילי מנוסה שיעד כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו ויפעל ככל האפשר לביטול ההליך הפלילי נגדך או לכל הפחות יחתור לסיומו במינימום נזק עבורך. ככל שתקדים לפנות לייצוג משפטי מקצועי כך יגדל הסיכוי **לבטל את כתב האישום**, להוביל לתיקון כתב האישום, לקדם אפשרות של זיכוי מעבירת האונס או לחילופין להשיג עסקת טיעון מקלה.

26/03/2019

077-5006206

052-6885006

בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה - משמעותה והעונש בצידה - עורך דין פלילי אסף דוק

[הדין הפלילי](#) סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. היוועצות בעורך דין הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך הפלילי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

צוות עורכי הדין שלנו, ביניהם גם יוצאי הפרקליטות השונות ורשויות האכיפה, פועל במקצועיות ומסירות על מנת ולהגן על זכויותיך. המשרד מונה צוות אנשים מוכשר וייחודי המתורגל בחשיבה "מחוץ לקופסה" למציאת פתרונות מקוריים ופועל תמיד למען לקוחותיו ללא מורא ובנאמנות, תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצון המטופל. במידה וזומנת לחקירת משטרה או הוגש נגדך כתב אישום בעבירה של בעילת חולת נפש או לקויה בשכלה, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}